

რეფლექსია და სასწავლო პროცესი

საგანმანათლებლო პროგრამების ძირითადი დანიშნულებაა, ასახოს, რამდენად სწორად ფასდება მასწავლებლის მიერ მოსწავლისთვის მიცემული დავალების შესრულება. შეფასებისას აქცენტი კეთდება ათვისების ხარისხზე, ინფორმაციის ათვისება კი მაშინ ხდება, როდესაც პროცესში ერთვება რეფლექსია. იგი ეხმარება მოსწავლეს, გამოავლინოს და შეიმეცნოს თავისი საქმიანობის ძირითადი კომპონენტები, მისი აზრი და ტიპი, საშუალებები, პრობლემები და მათი გადაწყვეტის გზები, მიღებული შედეგები, მერე კი განსაზღვროს შემდგომი საქმიანობის მიზნები. რით უნდა დაიწყოს მასწავლებელმა ამ საკითხების წინ წამოწევა? რა ტექნიკას მიმართოს, რა გზები და ხერხები უნდა გამოიყენოს წარმატების მისაღწევად?

ამ დროს უმთავრესი ყურადღება ექცევა რეფლექსიის შემცველ შეკითხვებს და მოტივაციას, რომელიც მასწავლებლის ხელში შეიძლება მნიშვნელოვან ინსტრუმენტად იქცეს, მასწავლებლის მიერ დეტალებზე ყურადღების გამახვილებით დაწყებული, კრიტიკული აზროვნებითა და სამოქმედო გეგმით დამთავრებული. თუმცა არსებობს გარკვეული განსხვავება კითხვებსა და დაინტერესებას შორის:

* რეფლექსიის დროს კითხვები ზოგადია: „რა არის ეს?“, „როგორ არის ეს?“, „რა იქნება შემდეგ?“ – ასეთი კითხვები მოსწავლეს დააფიქრებს იმაზე, რა გააკეთა, რას აკეთებს და რას გააკეთებს მომავალში; უკეთ დაეხმარება მიღებული შედეგების ფორმულირებასა და თავისი ქმედებების კორექტირებაში.

* მოტივაცია, სურვილის აღძვრა კი გამოიხატება კიდევ უფრო კონკრეტული კითხვებით, მაგალითად: „შესაძლოა თუ არა, შენი მიზანი შეიცვალოს?“ (რომლებიც მოსწავლეს მთელ რიგ საკითხებზე გაამახვილებინებს ყურადღებას). მეორე საშუალება ინტერესის აღძვრისა - ეს არის მოსწავლის წარმოდგენების, დამოკიდებულებების პერიფრაზირება, გამომდინარე იმ საკითხებიდან, როდესაც დახმარებას ითხოვს; დაინტერესებისთვის, მოტივის აღძვრისთვის შეიძლება შეკითხვა „გადავამისამართოთ“ თავად მოსწავლესთან (მან შესაძლოა უკეთ გამოხატოს შესასწავლი მასალისადმი დამოკიდებულება).

მაგრამ ხანდახან რთულია იმ მომენტის შერჩევა, როდესაც ჯობს შეაჩერო მოსწავლე და მისი ყურადღება მიაპყრო იმას, რას აკეთებს იგი და რატომ აკეთებს. გამოცდილი პედაგოგებისთვის ამ მომენტის გამოჭერა ძნელი არ არის, ამით ისინი აღძრავენ კიდევ სურვილს, ინტერესს, მოტივს, მოსწავლეებმა უკეთ ისწავლონ ის, რასაც სწავლობენ. მთავარია, მასწავლებელი ფლობდეს ამ ტექნიკას.

ტრიადიციულ ფსიქოლოგიაში განასხვავებენ სხვადასხვა სახის რეფლექსიას:

- ◆ კომუნიკაციურს - მისი ობიექტია სხვა, მეორე ადამიანის შინაგან სამყაროსა და მისი ქმედების მიზეზებზე წარმოდგენის შექმნა (აქ რეფლექსია წარმოჩნდება როგორც სხვა ადამიანის შეცნობის მექანიზმი);
- ◆ პიროვნულს - შემეცნების ობიექტია თავად შესამეცნებელი პიროვნება, მისი თვისებები, ქცევა, სხვებთან ურთერთობის სისტემა;
- ◆ ინტელექტუალურს - იგი გამოიხატება სხვადასხვა სახის დავალების შესრულებითა და შესრულების გზების გაანალიზებით, დავალების პირობის არაერთგზის გადახედვით.

რეფლექსიის კლასიფიკაცია ფუნქციურად შემდეგნაირია:

- განწყობილებისა და ემოციური მდგომარეობის ასახვის რეფლექსია;
- საქმიანობის რეფლექსია;
- სასწავლო შინაარსის მასალის რეფლექსია.

რაც შეეხება რეფლექსიის სწავლას (გასათვალისწინებელია, რომ სავარჯიშოები ძირითადად აგებულია თამაშის პრინციპზე), იგი შეიძლება რამდენიმე ეტაპად დაიყოს:

- I - მოსწავლის განწყობილების რეფლექსია; მოსწავლის წარმატების ანალიზი;
- II – ყოველდღიური თვითანალიზი (რეფლექსიური დღიურის წარმოება);
- III – თანაკლასელების მუშაობის ანალიზი;
- IV - როგორც საკუთარი ჯგუფის, ასევე სხვა ჯგუფების ანალიზი.

საზოგადოდ, რეფლექსია (ლათ. reflexio) ნიშნავს „უკან მიბრუნებას“, ადამიანის მიერ საკუთარი პიროვნების (ღირებულებების, ინტერესების, მოტივების, ემოციების, საქციელის) ცოდნისა და მდგომარეობის გაცნობიერებას, ფიქრს საკუთარ „მე“-ზე, მდგომარეობაზე, საქციელზე, წარსულ მოვლენებზე, ამრიგად, ეს არის „საუბარი საკუთარ თავთან“. ამასთან ერთად, რეფლექსია, თვითანალიზი დამოკიდებულია თავად ადამიანის განათლებაზე, მორალურ მდგომარეობასა და თვითკონტროლზე. რეფლექსია დაკავშირებულია მიზანმიმართულებასთანაც, ვინაიდან მოსწავლე მიზნის დასახვისას თავისებურად გაიზრებს კიდეც, როგორ მიაღწიოს მას.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რეფლექსია დისტანციური ფორმის სწავლების დროს, როდესაც მოსწავლე და მასწავლებელი სივრცობრივად არიან დაშორებულნი ერთმანეთს (რეფლექსიის ამ შემთხვევაში მოსწავლე წარმოიდგენს თავისი შემცნებითი მოღვაწეობის მექანიზმს, რათა თვალი ადევნოს სწავლების პროცესს, ეს კი დაეხმარება არა მარტო მას, არამედ პედაგოგსაც); თანანამედროვე პედაგოგიკა რეფლექსიაში გულისხმობს ადამიანის საქმიანობის თვითანალიზს და მის შედეგებს.

არსებობს რამდენიმენაირი რეფლექსია:

ა) ინდივიდუალური – როდესაც რეალურად ხდება თვითშემეცნების ფორმირება (ანუ როდესაც მოსწავლეს შეუძლია თავისი სამუშაოს შეფასება; ეს არის საუბარი მოსწავლესთან თვითშეფასების შედეგებზე – რატომ აირჩია ესა თუ ის დონე);

ბ) ჯგუფური – როცა ჯგუფის ყოველი წევრი აქცენტს სვამს მაქსიმალურ შედეგზე („შეგვეძლო თუ არა გაკეთება, ჩვენთან რომ არ ემუშავა (სახელი)...“; „რაში დაგვეხმარებოდა (სახელი)...“)

მაგალითად გთავაზობთ ჯგუფური მუშაობის ალგორითმს:

ჯგუფური მუშაობის ალგორითმი

1. რა როლი შეასრულა დავალების შესრულებაში კომუნიკაციამ?

- გახადა ის გაცილებით ეფექტური;
- შეაფერხა დავალებამ;
- ხელი შეუშალა დავალების ზუსტად შესრულებას და ჯგუფის წევრებს შორის კომუნიკაციას.

2. უმთავრესად რა დონეზე ხდებოდა ურთიერთობა ჯგუფის წევრებს შორის?

- ხდებოდა ინფორმაციის გაცვლა;
- ურთიერთქმედება;
- ურთიერთგაგება;
- ურთიერთობა შედგა ყველა დონეზე.

3. პრობლემის მოგვარებისას რა სახის კომუნიკაციური სირთულეები წარმოიშვა ჯგუფის წევრებს შორის?

- ინფორმაციის ნაკლებობა;
- კომუნიკაციური საშუალებების უკმარისობა (საუბარი, ტექსტი და ა.შ.);

- სირთულეები ურთიერთობაში.
- 4. რა სახის ურთიერთობა დაიძლია მუშაობის დროს?**
 - პიროვნებაზე ორიენტირებული;
 - პრობლემის გადაჭრაზე ორიენტირებული.
- 5. შენარჩუნდა თუ არა ჯგუფის ერთიანობა დავალების შესრულებისას?**
 - ჯგუფში შენარჩუნდა ერთიანობა და პარტნიორული ურთიერთობები;
 - ჯგუფის ერთიანობა სამუშაოს შესრულებისას დაირღვა.
- 6. ვინ და რამ შეასრულა გადამწყვეტი როლი იმაში, რაც მოხდა ჯგუფში?**
 - მუშაობის პროცესში გამოიკვეთა ლიდერი;
 - ჯგუფის წევრთა უმეტესობას არ აღმოაჩნდა კონტაქტის დამყარების სურვილი;
 - ერთობლივი მუშაობისთვის შეთავაზებული დავალება გაუგებარი აღმოჩნდა;
 - დავალება აღმოჩნდა უინტერესო და ძნელი.

ვინაიდან რეფლექსია მიმართულია უკვე განვლილი გზის შემეცნებასა და გააზრებაზე, იგი გაკვეთილის ნებისმიერ ეტაპზე შეიძლება განხორციელდეს. მაგალითად გთავაზობთ ცხრილს, როგორ გამოვიყენოთ რეფლექსია სასწავლო მოღვაწეობის სხვადასხვა ეტაპზე:

რეფლექსიის გამოყენება სასწავლო მოღვაწეობის სხვადასხვა ეტაპზე

სასწავლო მოღვაწეობის ეტაპი	მიზანი	შინაარსი	შეკითხვის ვარიანტი
ორგანიზების ეტაპი	მოსწავლეებში აღვიძებთ საქმისადმი მზადყოფნას, მისწრაფებას	მოსწავლის მიერ ინდივიდუალური მიზნის არჩევა (სპეციფიკური და ზოგადი უნარ-ჩვევების ფორმირებისთვის)	. წაიკითხეთ გაკვეთილის თემა და შეეცადეთ მოახდინოთ თქვენი საგაკვეთილო დავალების ფორმულირება
მოსწავლეთა აქტუალიზაციის ეტაპი	ეს არის თავისებური დიაგნოსტიკა, რომელიც საშუალებას აძლევს მოსწავლეს, დაინახოს თავისი მომზადების დონე	ყოველი მოსწავლე თავისთვის განსაზღვრავს ცოდნის სისავსეს და დამოუკიდებლად აფასებს დავალების შესრულების სისწორეს	. რით დაიწყებთ?
სამუშაოს დასაწყისში – გაკვეთილის შინაარსის მიხედვით – შინაარსობრივი რეფლექსია	დაეხმაროს მოსწავლეს, გააცნობიეროს „ინტელექტუალური კონფლიქტი“, მიიღოს ცოდნა თავისი ცოდნის საზღვრების შესახებ და წამოჭრას “სასწავლო	შემეცნებითი საქმიანობის ფორმის დამოუკიდებლად არჩევა	. რით დაგეხმარებათ წყვილებში მუშაობა?

	დავალება“ გააფართოოს საზღვრები	ანუ ეს	
დამამთავრებელ ეტაპზე	შეაფასოს შედეგები, განსაზღვროს ახალი ამოცანები, გამოამჟღავნოს სამუშაოთი გამოწვეული განწყობილება	მოსწავლეთა მიერ საკუთარი ათვისების უნარის, ქმედების საშუალების გაცნობა	<ul style="list-style-type: none"> . რა მოგვით წყვილში მუშაობამ? . დაგეხმარათ ასეთი ფორმა, მაგალითად, განსაზღვრების შედარებათა ხარისხის შემეცნებასა და დამახსოვრებაში? . რა სირთულეებს წააწყდით? . როგორ უნდა გაუმკლავდეთ მათ? . რა გაიგეთ ახალი გაკვეთილიდან? . რა გზით მიიღეთ ახალი ცოდნა? . რა გზით შეიძლება გამოიყენოთ გაკვეთილზე მიღებული ცოდნა მომავალ ცხოვრებაში?

სასწავლო მოღვაწეობის სხვადასხვა ეტაპზე რეფლექსიის მიზანია, მოსწავლე/მასწავლებელი გაკვეთილიდან მხოლოდ მკაფიო შედეგით კი არ წავიდეს, არამედ შეადაროს ერთმანეთს როგორც თავისი, ისე სხვისი საშუალებები და მეთოდები:

<i>კლასიფიკაცია</i>	<i>გაკვეთილის ეტაპი</i>	<i>დავალეზა</i>	<i>მიდგომები</i>	<i>შეკითხვები</i>
<i>განწყობილებისა და ემოციური მდგომარეობის რეფლექსია</i>	გაკვეთილის დასაწყისში	ჯგუფთან ემოციური კონტაქტის დამყარება	გამოიყენება ბარათები, რომლებზეც მითითებულია ადამიანის გარკვეული განწყობილება, ან ბარათებს აქვს ემოციურ-მხატვრული გაფორმება (ნახატი, მუსიკალური ფრაგმენტი)	<ul style="list-style-type: none"> • მე ვიგრძენი, რომ.. • საინტერესო იყო.. • მე გამაოცა... • გაკვეთილზე ჩემი მუშაობით მე... • მე მომინდა... • ყველაზე უკეთ გამომივიდა... • ჩემი განწყობილება... • მაიძულა მეფიქრა... • მაიძულა განზოგადება... • შეგვიძლია შევაქოთ თანაკლასელები...
	საქმიანობის ბოლოს	ემოციური მდგომარეობის გამომჟღავნება, სამუშაო ჯგუფის კმაყოფილების ხარისხი		
<i>საქმიანობის რეფლექსია</i>	საშინაო დავალების შემოწმების ეტაპზე დაიცავი პროექტული სამუშაო	სასწავლო მასალებზე მუშაობის საშუალებებისა და მიდგომების გააზრება, რაციონალური გადაწყვეტის ძიება	„წარმატების საფეხურების“ გამოყენება, სასწავლო-გრაფიკული ორგანიზატორი	<ul style="list-style-type: none"> • მე გამომივიდა... • მე ვისწავლე... • დღეს გაკვეთილზე მე შევძელი... • გაკვეთილმა მომცა... • გაკვეთილის დროს მე...
	გაკვეთილის ბოლოს	გაკვეთილის სხვადასხვა ეტაპზე თითოეულის აქტიურობის შეფასება, სასწავლო დავალების შესრულების (პრობლემური სიტუაციის გადაწყვეტის) ეფექტურობა		
<i>სასწავლო მასალის შინაარსის რეფლექსია</i>	სასწავლო მასალის შესწავლის ეტაპი	შემეცნების ხარისხის გამოვლენა, პრობლემის მოგვარება, ძველი და ახალი ცოდნის შეერთება და ახლის	არასრული თეზისის, წინადადების მიღება, აფორიზმების შერჩევა, „მიზნების რუკის“	<ul style="list-style-type: none"> • დღეს მე გავიგე... • რთული აღმოჩნდა... • მე შევასრულე დავალება... • მე გავიგე, რომ...

		გააზრება	<p>რეფლექსია, ცოდნისა და მიღწეული მიზნის შეფასება (გამოთქმა: „მე არ ვიცი“ შეიცვლება ამით: „მე ახლა ვიცი“); სუბიექტური ანალიზისა და სინქვეინის მეთოდი</p>	<ul style="list-style-type: none"> • მე ახლა შემიძლია... • მე შევიძინე... • მე ვისწავლე... • გაკვეთილი მომეჩვენა... • ჩემთვის აღმოჩენა იყო, რომ... • მე მნიშვნელოვანი მომეჩვენა... • გაკვეთილის მასალა ჩემთვის იყო...
--	--	----------	--	--

რეფლექსიის ჩატარების ტექნიკა

რეფლექსია მთელი საგაკვეთილო პროცესის განმავლობაში მიმდინარეობს და სხვადასხვა ეტაპზე სხვადასხვა ფუნქციას ასრულებს. ამ დროს მოსწავლე-მასწავლებლის ურთიერთობა ძალიან მნიშვნელოვანია (თუ რომელიმე მონაწილე არ ესწრება, მაშინ რეფლექსიის მთელი მექანიზმი უეფექტო იქნება). რეფლექსია შეიძლება იყოს ზეპირი და წერილობითი ფორმის (იმავედროულად მას სხვადასხვა აზრობრივი მნიშვნელობაც აქვს).

ზეპირი რეფლექსია

ზეპირია რეფლექსია, როდესაც საკუთარი და სხვისი პოზიციების „გაერთიანება“ ხდება, მაგალითად, პრობლემებს მოსწავლეები და სტუდენტები ხშირად საუბრის დროს განიხილავენ და საინტერესო გადაწყვეტასაც პოულობენ. საზოგადოდ კი ზეპირი რეფლექსიის მრავალსახეობიდან დიალოგი, გადამკვეთი დისკუსია, ანდა დისკუსია „ერთობლივი ძიება“ მიზნის მიღწევის ეფექტური ტექნიკაა მოსწავლისა და მასწავლებლისთვის.

მაგალითად, განვიხილოთ ტექნიკა „ორმხრივი მრგვალი მაგიდა“, რომელიც უკეთ წარმოაჩენს ზეპირ რეფლექსიას. მისი მიზანია, მოსწავლეებს ეფექტური საშუალება მისცეს მეტ-ნაკლებად აქტუალურ პრობლემებზე აზრთა გაცვლა-გამოცვლისათვის.

„ორმხრივი მრგვალი მაგიდა“

მის ჩასატარებლად საჭიროა მოსწავლეთა ორი ჯგუფი. პირველი ქმნის „შიგნითა“ წრეს, რომლის წევრები თავისუფლად გამოთქვამენ აზრს განსახილველ საკითხებზე. აქ საჭიროა, მოსწავლეები კი არ გავაკრიტიკოთ, არამედ მკაფიოდ და ზუსტად გავაცნოთ ჩვენი აზრი. მეორე ჯგუფის წევრები („გარეგანი წრე“) დააფიქსირებს პირველი ჯგუფის ძირითად აზრს და დაურთავს საკუთარ კომენტარებს და კითხვებს. კომენტარი უნდა შეეხებოდეს განსახილველ საკითხს, შიდა ჯგუფის საქმიანობას, წარმოდგენილ პოზიციებს და მსგავს სიტუაციებს.

მუშაობისას „შიდა წრის“ წევრებმა მკაფიოდ უნდა ჩამოაყალიბონ საკუთარი მოსაზრებები, რომლებიც აზრობრივად დაკავშირებული იქნება წინა გამომსვლელებთან. მასწავლებელი მხოლოდ სამუშაოს კოორდინაციას ახორციელებს, არ ერევა საუბრის შინაარსში, საჭირო ჩარჩოში წარმართავს დიალოგს, აფიქსირებს სხვადასხვა მოსაზრებას. როდესაც „შიდა წრე“ მუშაობას დაამთავრებს, მასწავლებელი შესთავაზებს „გარეთა წრეს“, მონაწილეობა მიიღოს განხილვაში. „გარეთა წრის“ წევრებიც იმავე წესებით მუშაობენ, როგორც „შიდა წრისა“; მუშაობის დასასრულს მასწავლებელი მონაწილეებს სთხოვს, ზეპირად ან წერილობით ჩამოთვალონ შედეგები, რის შემდეგაც გააცნობს მათ თავის შენიშვნებსა და კომენტარებს.

წერილობითი რეფლექსია

როგორც ფსიქოლოგები და პედაგოგები მიუთითებენ, პიროვნების განვითარებისთვის ზეპირზე მნიშვნელოვანია წერილობითი რეფლექსია. შეგვიძლია გამოვყოთ წერილობითი რეფლექსიის რამდენიმე ფორმა:

❖ ესე – ეს არის არც ისე დიდი ზომის ნაწარმოები, რომელიც ეხება კონკრეტულ თემას და ახასიათებს მკაცრი სუბიექტივიზმი, საუბრის ფორმაზე ორიენტირებული

თავისუფალი კომპოზიცია. ესეს მიზანია, აღნიშნულ თემასთან დაკავშირებით მონაწილეებს საკუთარი გამოცდილებისთვის მიაქცევინოს ყურადღება;

❖ **„საბორტო ჟურნალი“ (ინგ. Log)**, სადაც ხდება ინფორმაციის ფიქსაცია ძირითადი სიტყვის, გრაფიკული მოდელების, მოკლე შინაარსების, დასკვნების, შეკითხვების ფორმის მიხედვით. ჟურნალს მოსწავლეები მასწავლებლის დავალებით ავსებენ. მასში შეიძლება ჩაიწეროს თემის ძირითადი სიტყვა, კავშირები (ერთმანეთს შორის), მნიშვნელოვანი შეკითხვები და ა.შ.;

❖ **სხვადასხვა სახის დღიური** – მაგალითად, ჩვეულებრივი დღიური, მხატვრული ალბომი, ციტატები, ასევე ორნაწილი დღიური (ერთში დაკვირვების გზით შერჩეული ფაქტები იქნება, მეორეში – კომენტარები). ესესა და „საბორტო ჟურნალისგან“ განსხვავებით, დღიურის წარმოება დიდხანს მიმდინარეობს და საშუალებას აძლევს მოსწავლეს, განახორციელოს გაცილებით გააზრებული რეფლექსია და თვალი გაადევნოს თავის საქმიანობას დროში („გვიანი რეფლექსია“);

❖ **წერილობითი ინტერვიუ** – ეს არის ჯგუფური წერილობითი რეფლექსია, წარმოდგენილი კითხვებისა და ჯგუფის წევრების პასუხების ფორმით; იგი საშუალებას გვაძლევს, საკმაოდ მოკლე პერიოდში ჩავატაროთ წერილობითი რეფლექსია აზრთა ურთიერთგაცვლის მიზნით;

❖ **სალექსო ფორმის რეფლექსია (მაგალითად, სინკვინი)** – ეს არის შემოქმედებითი რეფლექსია, რომლითაც შესწავლილი ცნება, პროცესი ანდა მოვლენა წარმოდგენილი მხატვრული ფორმით შეგვიძლია შევაფასოთ;

❖ **პორტფოლიოს სხვადასხვა ვარიანტი**, რომელიც წარმოადგენს მოსწავლე/სტუდენტის ნაშრომების კრებულს. იგი ერთმანეთთან აკავშირებს მათი მოღვაწეობის (დღიური, შენიშვნები, შეფასების ფურცლები, ვიდეოფრაგმენტები, „საბორტო ჟურნალი“, პროექტები, გეგმები...) ცალკეულ ასპექტებს და ქმნის ერთიან სურთს; ეს არის მოსწავლეთა მიერ წინასწარ დაგეგმილი მიზნების ინდივიდუალური შერჩევა, ამიტომ იგი გაცილებით მეტია, ვიდრე უბრალოდ სამუშაო საქაღალდე.

წერილობით რეფლექსიასთან დაკავშირებით განვიხილოთ ტექნიკა „დაასრულე წინადადება“ და „სინკვინი“:

„დაასრულე წინადადება“

მიზანი: გაკვეთილის შედეგების შეჯამება – რა ისწავლეს და როგორ იმუშავეს (ანუ თითოეული მოსწავლე აფასებს თავის წვლილს გაკვეთილის დასაწყისში დასმული მიზნის მიღწევაში, ასევე - თავის აქტიურობას, კლასის ეფექტურ მუშაობას და სამუშაოს არჩეული ფორმის უპირატესობას).

შინაარსი: დაფაზე წინასწარ არის გამოზადებული რეფლექსიური ეკრანი, რომელზეც ჩამოწერილია რამდენიმე ფრაზის დასაწყისი. მოსწავლეებმა მათგან წინადადებები უნდა შეადგინონ:

მე დღეს გავიგე... ახლა მე შემიძლია... მე შევძელი...

საინტერესო იყო... მე ვიგრძენი, რომ... მე შევეცდები...

მნელი იყო... მე შევიძინე... მე გამაოცა...

მე შევასრულე დავალება... მე ვისწავლე... მე მომინდა...

მე გავიგე, რომ... მე გამომივიდა... გაკვეთილმა მომცა...

რაც შეეხება **სინქვინს**, მისი ფორმა კარგი საშუალებაა ძველი და ახალი ცოდნის შეერთებისთვის. სინქვინი (ფრანგ. „cing“ - ხუთი) ხუთსტრიქონიანი ლექსია და მასალის სინთეზირების საშუალებად გამოიყენება. ის ინფორმაციის ლაკონურობის, აზრის მოკლედ და სინკრეტულად გადმოცემის საუკეთესო ხერხია. ეს დავალება ინდივიდუალურადაც შეიძლება შესრულდეს და წყვილებშიც. განვიხილოთ მაგალითი:

1. პირველი სტრიქონი - ლექსის თემა; გადმოიცემა ერთი სიტყვით, უმეტესად - არსებითი სახელით;
2. მეორე სტრიქონი - თემის აღწერა ორი სიტყვით; გადმოიცემა უმეტესად განსაზღვრების ფორმის სიტყვებით;
3. მესამე სტრიქონი - მოქმედების აღწერა ამ თემის ჩარჩოში; გადმოიცემა სამი სიტყვით, უმეტესად - ზმნებით;
4. მეოთხე სტრიქონი - ოთხსიტყვიანი ფრაზა, რომელიც გამოხატავს თემისადმი ავტორის დამოკიდებულებას;
5. მეხუთე სტრიქონი - ერთი სიტყვაა, პირველის სინონიმი, აქვს ემოციურ-განმაზოგადებელი ხასიათი და წარმოადგენს თემის შინაარსის, არსის განმეორებას.

თვითანალიზის ანკეტა

მიზანი: თვითანალიზი, გაკვეთილის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი შეფასება. ამ დროს შესაძლებელია რამდენიმე პუნქტის ვარირება-შეცემა, რაც იმაზეა დამოკიდებული, გაკვეთილის რომელ ელემენტს ექცევა განსაკუთრებული ყურადღება; შეგვიძლია, მონაწილეებს ვთხოვოთ, წარმოადგინონ არგუმენტებიც თავიანთ პასუხებზე.

მაგალითად, წარმოვიდგინოთ რეფლექსიის რამდენიმე ვარიანტი

I ვარიანტი:

გაკვეთილზე მე ვმუშაობდი	_____	აქტიურად/პასიურად
ჩემი მუშაობით გაკვეთილზე მე	_____	კმაყოფილი ვარ/უკმაყოფილო ვარ
გაკვეთილი მე მომეჩვენა	_____	მოკლე/გრძელი
გაკვეთილზე მე	_____	დავიღალე/არ დავღლილვარ
ჩემი განწყობილება	_____	უკეთესი /უარესი გახდა
გაკვეთილის მასალა ჩემთვის იყო	_____	გასაგები/გაუგებარი
საშინაო დავალება	_____	სასარგებლო/უსარგებლო, საინტერესო/მოსაწყენი, ადვილი/რთული, საინტერესო/უინტერესო

მოსწავლეები გაკვეთილზე საკუთარი აქტიურობისა და სამუშაოს ხარისხის შესაფასებლად ფურცელზე პირობითად ჩამოწერენ თავიანთ პასუხებს:

- «V» – უპასუხა მასწავლებლის თხოვნით, მაგრამ პასუხი არასწორია;
- «W» – უპასუხა მასწავლებლის თხოვნით, პასუხი სწორია;
- «-» – უპასუხა თავისი ინიციატივით, მაგრამ პასუხი არასწორია;
- «+» – უპასუხა თავისი ინიციატივით, პასუხი სწორია;
- «0» - არ უპასუხა.

II ვარიანტი

„როგორი იყო ურთიერთობა გაკვეთილზე?“

- საქმიანი
- შემეცნებითი
- საინტერესო
- სათამაშო
- არაჩვეულებრივი
- მოსაწყენი
- მხიარული
- მეგობრული

III ვარიანტი

„დღევანდელი მეცადინეობა (გაკვეთილი, ღონისძიება, თამაში) დასასრულს მიუახლოვდა და მე მინდა ვთქვა, რომ...“

- მე ყველაფერი გამომივიდა...
- რისთვის შევაქებდი საკუთარ თავს?
- რისთვის შევაქებდი თანაკლასელებს?
- რა შეიძინე?
- რამ გამაკვირვა?
- ჩემთვის აღმოჩენა იყო, რომ...
- რა დამამახსოვრდა ყველაზე მეტად? რატომ? რა გავითვალისწინე სამომავლოდ?
- გაკვეთილზე ჩემი მიღწევაა...

„გაკვეთილზე მე“ :

- ვისწავლე
- საინტერესო იყო
- ძნელი იყო
- რა ვისწავლე მეცადინეობაზე?
- რა მოგეჩვენა ყველაზე საინტერესო?
- მე მნიშვნელოვანი მომეჩვენა...
- მე გავიგე, რომ...

„გაკვეთილი“:

- დამაფიქრა...
- მაიძულა მეაზროვნა...

- რა გაიგე ახალი?
- რისი დამახსოვრება მიიჩნე საჭიროდ?
- რაზე უნდა იმუშაო დამატებით?

„ჩემი მუშაობით გაკვეთილზე“ :

- კმაყოფილი ვარ...
- არც ისე კმაყოფილი ვარ...
- არ ვარ კმაყოფილი, რადგან...
- მე გაკვეთილზე ეს დავალება ავირჩიე, იმიტომ რომ...
- ისინი მე ყველაზე მეტად მომწონს;
- ვგრძნობ, რომ ჯერჯერობით სხვებზე მეტად ეს გამიჭირდა;
- ისინი სხვებთან შედარებით იოლია.

IV ვარიანტი

„პლიუს–მინუს–საინტერესო“ (ავტ. ედუარდ დე ბონო):

მიზანი: გაკვეთილის შედეგების შეჯამება: ეს სავარჯიშო საშუალებას აძლევს მასწავლებელს, შეხედოს გაკვეთილს მოსწავლის თვალთ, შეაფასოს იგი ყველა მოსწავლის თვალთახედვით. მოსწავლეებისთვის მეტ-ნაკლებად საინტერესო იქნება „პ“ და „მ“ გრაფები, რამდენადაც მათში იწახება ის ინფორმაცია, რომელიც მათ ოდესმე გამოადგებათ.

შინაარსი: ეს დავალება შეიძლება შესრულდეს წერილობითაც და ზეპირადაც (გააჩნია მითითებულ დროს). წერილობითი დავალების შესრულებისას მოსწავლემ უნდა შეავსოს სამგრაფიანი ცხრილი:

- გრაფა „პ“-ში (პლუსი) ჩაიწერება ყველაფერი, რაც მოეწონა მოსწავლეს გაკვეთილზე, ის ინფორმაცია და სამუშაოს ფორმა, რომელმაც მასში დადებითი ემოცია გამოიწვია, და იგი გამოადგება მოსწავლეს რაიმე კონკრეტული მიზნის მისაღწევად;
- გრაფა „მ“-ში (მინუსი) ჩაიწერება ყველაფერი, რაც არ მოეწონა გაკვეთილზე, რაც მიიჩნია მოსაწყენად, დარჩა მისთვის გაუგებარი, ანდა ის ინფორმაცია, რომელიც მოსწავლემ არ მიიჩნია საჭიროდ, სასარგებლოდ პრაქტიკაში გამოყენების თვალსაზრისით;
- გრაფა „ს“-ში (საინტერესო) მოსწავლე ჩაწერს ყველა იმ საინტერესო ფაქტს, რაც გაიგო გაკვეთილზე.

„კომპლიმენტი“

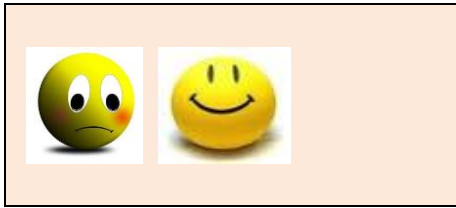
მიზანი: შეაფასოს თავისი აქტიურობა და სამუშაოს ხარისხი.

შინაარსი: მოსწავლეები აფასებენ ერთმანეთის წვლილს გაკვეთილის მსვლელობაში და აქებენ ერთმანეთს (კომპლემენტი-შექება, კომპლიმენტი საქმიანობის ხარისხის მიხედვით, კომპლიმენტი გრძნობების შესაბამისად) და მასწავლებელს ჩატარებული გაკვეთილისთვის. გაკვეთილის დამთავრების ასეთი ვარიანტი თითოეულ მონაწილეს სიამოვნების განცდას ჰგვრის.

„მოგზაურობა“

მიზანი: გაკვეთილის შინაარსის შეფასება.

შინაარსი: მოსწავლეს მერხზე უდევს ორი ჟეტონი: ერთი მოლიმარი სახისაა, მეორე – მოწყენილი.

დაფაზე დახატულია მატარებელი, რომლის თითო ვაგონი გაკვეთილის თითო ეტაპს შეესაბამება. მოსწავლეებს სთავაზობენ, მოათავსონ „მხიარული ჟეტონი“ ვაგონში, რომელიც შეესაბამება დავალებას, რომლის შესრულება მისთვის საინტერესო

აღმოჩნდა, ხოლო „მოწყენილი ჟეტონი“ – ვაგონში, რომელიც უინტერესო დავალებას განასახიერებს.

„მოსწავლის მიერ გაკვეთილზე თავისი აქტიურობისა და სამუშაოს ხარისხის შესრულების შეფასება“ – ამისთვის შეიძლება, მოსწავლეებს შევთავაზოთ ფურცლები, რომელზეც პირობითად აღნიშნავენ პასუხებს:

- უპასუხა მასწავლებლის თხოვნით, მაგრამ პასუხი არასწორია;
- უპასუხა მასწავლებლის თხოვნით, პასუხი სწორია;
- უპასუხა საკუთარი ინიციატივით, მაგრამ პასუხი არასწორია;
- უპასუხა საკუთარი ინიციატივით, მაგრამ პასუხი სწორია;
- არ უპასუხა.
-

„ტორტის მორთვა“ – ამ დროს გაკვეთილის შესაფასებლად მოსწავლეები გამოიყენებენ ფერად ფურცლებს:

- მე კმაყოფილი ვარ გაკვეთილზე ჩემი მუშაობით – წითელი;
- მე კარგად ვიმუშავე, მაგრამ უკეთესადაც შემიძლია – მწვანე;
- სამუშაო არ გამომივიდა, არ ვარ ჩემი თავით კმაყოფილი – ცისფერი.

„მინდორი“

მიზანი: გაკვეთილის ეტაპების შეფასება;

შინაარსი: დაფაზე ხატია მინდორი, სადაც თითოეული ყვავილი გაკვეთილის თითოეულ ეტაპს (ტექსტთან მუშაობა, ფონეტიკური კავშირები და ა.შ.) შეესაბამება. მოსწავლეებს აქვთ პეპლები და ამაგრებენ ყვავილზე, რომელიც შეესაბამება სამუშაოს იმ ნაწილს, რომელიც მათ ყველაზე მეტად მოეწონათ.

გრაფიკული რეფლექსია

მიზანი: სირთულეების გამოვლენა, ემოციური მდგომარეობა;

შინაარსი: ყოველი დავალების შესრულებისას გვერდზე დავამაგროთ ე მბლემა:

- - მომეწონა შესრულება
- - არც ისე მომეწონა
- - საერთოდ არ მომეწონა

- - ძნელი იყო
- - არც ისე ძნელი იყო
- - არ იყო ძნელი

„თვითშემოწმება“

მიზანი: თანაკლასელების საქმიანობის შეფასება;

შინაარსი: მეწყვილის მუშაობის შეფასება. აქ დაისმება კითხვები: „რას მიაღწიე?“ „რას ვერ მიაღწიე?“ „რა შეფასებას დაწერდი?“

შემაჯამებელი რეფლექსია გამოირჩევა დიდი მოცულობით და საკითხის ფორმალურობით. შინაარსს და ტექნიკას საგანმანათლებლო პროგრამის შესაბამისად განსაზღვრავს მასწავლებელი. შემაჯამებელი რეფლექსია საგანგებოდ ტარდება დიდი თემის, ტრიმესტრის ანდა სასწავლო წლის დასასრულს. ამ დროს მოსწავლეებმა უნდა უპასუხონ ისეთ კითხვებს, როგორცაა:

- რა იყო ჩემი ყველაზე დიდი წარმატება ამ წელს?
- რის საფუძველზე მივაღწიე ამას?
- რა სირთულეს წავაწყდი?
- რა არის ის, რისი გაკეთებაც არ გამომდიოდა ადრე, ახლა კი თავისუფლად შემიძლია?

აღნიშნული ტექნიკები იძლევა წარმატებული რეფლექსიის საშუალებას, უღვიძებს მოსწავლეს პასუხისმგებლობას საკუთარი საქმისა და მთლიანად სასწავლო პროცესის მიმართ და ხელს უწყობს მისი მუშაობის ეფექტურად წარმართვას.